

Universitățile „copy-paste”: fenomenul plagiatului și impostura academică în învățământul superior românesc – *perspectiva studenților*

Introducere.....	2
Contextul european.....	4
România în studiul IPPHAE	8
Contextul național.....	10
Diverse consilii – reglementarea, activitatea și atribuțiile lor	10
Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI)	10
Consiliul de Etică și Management Universitar (CEMU).....	12
Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare	13
Școlile doctorale – funcționare, acreditare, evaluare și monitorizare	14
Penitenciarele, izvor de lucrări științifice	18
Politici educaționale împotriva plagiatului	22
Software-uri și platforme antiplagiat.....	24
Sisteme moderne de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare în cadrul Ministerului Educației Naționale.....	24
Semiplag.....	25
Doctoranzi în România.....	25
Doktori.hu (Ungaria)	26
Concluzii și propuneri.....	28

ANOSR este membru în:

European Students' Union

Consiliul Tineretului din România

Alianța pentru o Românie Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
 camera 12-13, sector 1,
 București, 010223

Introducere

Societatea românească a fost zguduită în ultimii ani de câteva cazuri notorii de plagiat¹, fapt ce a determinat ca actorii din sistemul de învățământ superior, și nu numai, să se poziționeze împotriva unui curent conturat în jurul acestui fenomen, generalizat din păcate². Personalități de prim rang din administrația publică, inclusiv primul ministru, un fost ministru al educației, dar și alți actuali sau foști membri din guvern, precum și o serie impresionantă de cadre didactice din sistemul de învățământ superior au plagiat sau sunt suspecti de plagiat. Aceștia au beneficiat, din varii motive, de circumstanțe atenuante, reușind să evite sancțiunile. În cazul în care acestea, totuși, au fost acordate, ele au fost blânde.

În prezent, acest subiect este tratat în genere ca fiind **tabu**, tocmai datorită **complicității dintre participanții** la procesul de învățământ superior, existând o teamă de așa numiții **whistle-blowers**, sau cei care informează publicul larg/autoritățile despre cazurile de plagiat³.

Este greu să apreciem **dimensiunile acestui flagel** în lipsa unor mijloace adecvate și a unor statistici. Totuși, putem estima că **un număr semnificativ de absolvenți** de învățământ superior au comis, voluntar sau nu, o lucrare sau un eseu care nu este original⁴. **Situația este extrem de îngrijorătoare întrucât erodează pe zi ce trece imaginea învățământului superior românesc**⁵, precum și a societății noastre, pe plan internațional.

Mai mult, viitorii absolvenți, la fel ca cei care au definitivat deja studiile superioare reprezintă posibیلی specialiști și profesioniști ai României, situație care nu poate decât să fie **alarmantă pentru sistemul de valori al societății noastre**. În cazul în care atât percepția internă, cât și cea externă legată de absolvenții de învățământ superior din România nu se va îmbunătăți, există posibilitatea ca **angajatorii să considere că aceștia nu sunt suficient de pregătiți să lucreze** într-un anumit domeniu, fapt ce va determina relocarea acelei afaceri

¹ Ne referim aici la cazurile în care au fost acuzați sau chiar dovediți că au plagiat doi foști miniștri al educației (mai 2012 și decembrie 2012), un prim ministru (iunie 2012), prim procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție (mai 2012) primarul orașului Craiova (decembrie 2014), un vice-prim ministru și ministru de interne (iunie 2015) ș. a.

² Ne referim aici printre alții la Asociația Grupul pentru Reformă Alternativă Universitară, coordonat de prof. univ. dr. Dorin Isoc, portalul Integru.org, Asociația Ad Astra, Societatea Academică din România, Andrei Pleșu, Alina Mungiu Pippidi, Ștefan Vlaston, prof. univ. dr. Marian Popescu, președintele Comisiei de Etică a Universității din București, prof. univ. dr. Liviu Papadima (Universitatea din București), conf. univ. dr. Mihai Maci (Universitatea din Oradea) ș. a.

³ Irene Glendinning, Responses to student plagiarism in higher education across Europe, în International *Journal for Educational Integrity*, nr. 1, vol. 10 din iunie 2014, (în continuare: I. Glendinning, *Responses to student plagiarism...*) p. 17

⁴ Irene Glendinning, Agnieszka Michałowska-Dutkiewicz, Krzysztof Jozwik, *Plagiarism Policies in Romania*, Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe, 2014, (în continuare I. Glendinning et. al., *Plagiarism Policies in Romania...*) p. 5-6

⁵ Alison Abbott, *Romanian science in free fall*, în *Science* din 21 august 2013, articol disponibil la pagina web <http://www.nature.com/news/romanian-science-in-free-fall-1.13579>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

într-o țară în care există un potențial mai mare în acest sens. Această percepție se va resimți desigur și în salarizarea acelor absolvenți.

În acest context, Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR) condamnă ferm orice practică, indiferent de denumire, care se asociază cu plagiatul sau care încalcă dreptul de proprietate intelectuală. Considerăm că aceste practici sunt înjositoare și lipsite de orice fundament, constituind una dintre cele mai mari amenințări împotriva conceptului de universități curate, în care integritatea academică să reprezinte o realitate și o normalitate, și nu doar un deziderat.

Studentii au dreptul să se dezvolte din punct de vedere intelectual și personal într-un mediu curat. Plagiatul este un fenomen care afectează toate categoriile participante la procesul de învățământ superior și, prin urmare, combaterea acestuia trebuie realizată inclusiv de către studenți, în colaborare cu cadrele didactice. Evidențiem demersurile realizate de Asociația GRAUR prin implementarea *Indexului operelor plagate*⁶, respectiv cele ale Societății Academice din România⁷ sau ale Asociației AD ASTRA.

Pentru a înțelege dimensiunea acestui fenomen negativ, vom prezenta contextul european în acest domeniu, cadrul legislativ din România în acest domeniu, iar apoi vom propune o serie de soluții ce vizează problemele existente. Vom utiliza următoarea definiție⁸:

Opera plagiată este lucrarea scrisă, realizată și publicată de o persoană sau grup de persoane care se declară în acest fel autori, lucrare care cuprinde în mod integral sau numai parțial o operă de creație intelectuală scrisă, realizată și publicată anterior de o altă persoană. [...] Lucrarea plagiată se produce prin copiere, preluare, traducere și/sau modificare neautorizată, în mod parțial sau integral și prin omiterea indicării sursei de proveniență în care numele autorului acesteia să apară în mod explicit.

Conform *Legii nr. 319 din 8 iulie 2003*, plagiatul și autoplagiatul sunt definite astfel:

plagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;

autoplagiatul - expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiași sau aceluiași autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale.

⁶ Portalul poate fi accesat la pagina web <http://www.plagiate.ro/Ro/ro.first.htm>.

⁷ Societatea Academică din România a avut mai multe inițiative printre care și petiția prin care se cerea „tăierea plagiatului de la rădăcini”: <http://www.romaniacurata.ro/petitie-sa-taiem-plagiatul-de-la-radacini-cere-si-tu-alaturi-de-romania-curata-sanctiuni-pentru-scolile-doctorale-care-sustin-impostura-academica/>

⁸ Dorin Isoc, *Ghid de acțiune contra plagiatului*, Editura Ecou Transilvan, Cluj Napoca, 2012

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro

 office@anosr.ro

 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Contextul european

În condițiile în care **diferențele de cultură și mentalitate** sunt diferite față de țările altor continente, ne vom referi la **statele membre ale Uniunii Europene** comparativ cu situația din România. Trebuie să menționăm că în alte sisteme de învățământ, cum este cazul **Statelor Unite ale Americii**, există o **abordare mai dură** atunci când vine vorba de astfel de practici⁹.

Poate cel mai important demers la nivel european în domeniul plagiatelor și al integrității academice îl constituie proiectul **Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe (IPPHAE)**, desfășurat în perioada octombrie 2010 - noiembrie 2013¹⁰. Acesta și-a propus să radiografieze statele membre ale Uniunii Europene, pornind de la modelul propus de **Irene Glenedinning** și intitulat **Academic Integrity Maturity Model (AIMM)**¹¹.

Programul IPPHAE s-a axat pe **evidențierea politicilor și procedurilor referitoare la cazurile de plagiat**, funcționalitatea acestora, mecanisme de prevenție și depistare, monitorizarea acestora și perspectiva principalilor actori din sistemul educațional al fiecărei țări cu privire la acest subiect. S-a urmărit chestionarea a cel puțin **10%** din numărul total de universități din statele UE, deziderat care nu a fost atins din cauza reticenței pe care comunitățile academice o au când sunt abordate privitor la integritatea academică.

Academic Integrity Maturity Model analizează un sistem național de învățământ superior pornind de la nouă indicatori:

- *Transparența în domeniul integrității academice, coroborată cu asigurarea calității în învățământul superior*
- *Corectitudinea, eficiența și consistența unor politici privitoare la plagiat și derapajele academice*
- *Utilizarea unor instrumente digitale și constituirea unor depozite virtuale conținând lucrările de licență, disertație, doctorat etc.*
- *Gama de sancțiuni aplicate în cazul plagiatelor sau nerespectarea integrității academice*
- *Măsurile preventive și strategiile în domeniul de resort*
- *Comunicarea cu actorii din sistem în ceea ce privește procedurile și politicile referitoare la acest subiect*
- *Cunoașterea și înțelegerea acestora de către comunitatea academică*
- *Resurse de învățare pentru studenți și cadre didactice*
- *Cercetarea și inovarea în domeniul integrității academice*

⁹ Alastair Pennycook, *Borrowing Others' Words: Text, Ownership, Memory, and Plagiarism*, în *TESOL Quarterly*, Vol. 30, No. 2. p. 201-230

¹⁰ O prezentare a proiectului este disponibilă la pagina web: <http://ippheae.eu/>

¹¹ I. Glendinning, *Responses to student plagiarism...*, p. 5

Proiectul, materializat printr-un material intitulat **Comparison of policies for Academic Integrity in Higher Education across the European Union**, atrage atenția asupra situației dificile pe care o găsim în Europa la acest moment. Subliniem încă o dată că acest fenomen nu este unul de nivel local, regional ori național, fiind un flagel la nivel internațional¹². Totuși, spre deosebire de alte state membre UE, în România situația generală este mult mai negativă, întrucât principalii actori din învățământul superior tind să mușamalizeze acest subiect, fără a exista măcar o tentativă reală de a combate acest fenomen.

Trebuie să reținem, însă, că situația se îmbunătățește de la an la an în majoritatea cazurilor, fapt care ne determină să credem că dezvoltarea unei colaborări între instituțiile de învățământ superior din UE în ceea ce privește integritatea academică este tot mai plauzibilă¹³. Schimbul de bune practici și finanțarea unor studii/cercetări/softuri care să contribuie la placarea acestui fenomen reprezintă, fără îndoială, unul dintre principalele motoare ale combaterii celor care încalcă normele academice. Așa cum menționam în rândurile de mai sus, practicile naționale sunt extrem de diferite de la stat la stat. Pentru început, vom prezenta exemple de bună practică din rândul țărilor europene¹⁴.

Situația la nivel european în ceea ce privește politicile/strategiile cu privire la plagiat și integritate academică este extrem de diferită. Există anumite **state care excelează** în acest domeniu (Austria, Franța, Ungaria, Irlanda, Germania sau Marea Britanie), în timp ce altele **nu au politici coerente** în acest sens (Bulgaria, România, Italia, Olanda). În general, regăsim aceleași state în poziții antagoniste și când ne referim la **monitorizarea și contorizarea derapajelor** de acest tip. Trebuie să subliniem aici importanța pe care o acordă țări precum Austria, Irlanda, Marea Britanie sau Suedia¹⁵ fenomenului de combatere a plagiatului, atât în învățământul superior, cât și în învățământul preuniversitar, în unele cazuri.

Majoritatea universităților din SEÎS utilizează un **software pentru depistarea eventualelor plagiate**. Totuși, procesul este deficitar din mai multe cauze: **lipsa acestor programe** (Italia), **utilizare redusă** (Danemarca), **utilizarea unor programe neperformante, doar la nivel de universitate** (România), **lipsa conectivității cu surse externe/în alte limbi** (Ungaria), **ignorarea conștientă din partea cadrelor didactice sau a studenților** (Polonia) sau **neutilizarea acestuia din cauza încrederii debordante a cadrelor didactice în corectitudinea studenților** (Irlanda). Totuși, țări precum Ungaria, Polonia sau Slovacia au în vedere îmbunătățirea sau dezvoltarea unor astfel de tehnologii performante¹⁶.

¹² Comparison of policies for Academic Integrity in Higher Education across the European Union, IPPHEAE Project Consortium, 2013, (în continuare: Comparison of policies for Academic Integrity...) p. 39

¹³ Anna Michalska, Students and staff voices on „Zu Guttenberg’s case” and its influence on plagiarism awareness in German HEIS, în Plagiarism across Europe and Beyond—Conference Proceedings, Brno, 2013, (în continuare: A. Michalska, Students and staff voices...) p. 229

¹⁴ I. Glendinning, Responses to student plagiarism..., p. 12

¹⁵ Comparison of policies for Academic Integrity..., p. 37

¹⁶ Ibidem

ANOSR este membru în:

European
Students’
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

În țări precum **Marea Britanie, Suedia, Spania, Germania** sau **Austria**, resursele educaționale (articole științifice, volume, prezentări etc.) care abordează această temă sunt **generoase și accesibile studenților și cadrelor didactice**. În **Ungaria** există chiar o **colaborare instituționalizată între corpul profesoral universitar și cel al bibliotecarilor**, în vederea facilitării accesului studenților la aceste resurse¹⁷.

Un aspect deosebit de important cu privire la combaterea plagiatelor și sesizarea oricăror derapaje privind integritatea academică îl constituie **bibliotecile virtuale ce conțin lucrările de masterat sau doctorat**. Acestea reprezintă o realitate în țări precum **Ungaria, Lituania** sau **Slovacia**. Un astfel de sistem este dezbătut și în **Germania**, însă dezbaterile se împotmolește în ceea ce privește drepturile intelectuale ale autorilor asupra acestor lucrări¹⁸.

Trebuie să remarcăm și câteva cazuri particulare ale plagiatului. Descoperirea plagiatului rabinului șef din **Franța**, Gilles Bernheim, în 2011, de către un **blogger francez**, a condus la o **reacție în lanț în mediul virtual francez**, și nu numai, care a dezaprobat ferm acest gest, rabinul fiind **nevoit să demisioneze în 2013**¹⁹. Acest caz este grăitor în ceea ce privește **mobilizarea în mediul virtual**, întrucât mobilizarea unor lideri de opinie din rândul bloggerilor a condus la inițierea unor dezbateri serioase despre starea învățământului superior. În această perioadă (aprilie 2012), o echipă de specialiști din vârful sistemului de învățământ condusă de Myriem Mazodier a redactat un studiu amplu cu privire la fraudele din învățământul superior²⁰.

Și în **Germania** a existat o reacție publică pornind de la lucrarea plagiată de **Karl-Theodor Freiherr zu Guttenberg**, fost ministru al apărării și membru al Parlamentului german, fiind dezvoltată chiar o platformă de tip wiki (**GuttenPlag**). Guttenberg a fost nevoit să demisioneze în urma amplificării scandalului de plagiat și a retragerii titlului de doctor de către Universitatea din Bayreuth²¹. A urmat apariția platformei **VroniPlag**, care a semnalat, la rândul ei, mai multe plagiate ale unor membri ai comunității academice din Germania. Scandalul Guttenberg, izbucnit în februarie 2011, **a determinat, însă, universitățile germane să adopte măsuri de prevenire ale plagiatului**, apelând în special la programe software care să detecteze aceste fapte. Există chiar și un portal pe site-ul Universității de Științe Aplicate din Berlin care să faciliteze accesul celor interesați la literatura de specialitate. Acesta este coordonat de cercetătoarea **Debora Weber-Wuff** care este, totodată, și cea care

¹⁷ Idem

¹⁸ Idem

¹⁹ Irene Glendinning, *Plagiarism Policies in France*, Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe, 2013, p. 4

²⁰ Myriem Mazodier, *La fraude aux examens dans l'enseignement supérieur*, Inspection générale de l'administration de l'Éducation nationale et de la Recherche, aprilie 2012, raport disponibil la pagina web http://cache.media.enseignementsup-recherche.gouv.fr/file/2012/94/1/2012-027_rapport_217941.pdf

²¹ *German minister resigns amid plagiarism scandal*, în *The Telegraph* din 1 martie 2011, articol disponibil la pagina web <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/8354285/German-minister-resigns-amid-plagiarism-scandal.html>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

gestionează blogul **Copy, Shake and Paste**, unde cei interesați află cele mai noi știri despre plagiatele din Europa și nu numai²².

În **Olanda** funcționează un ONG numit **SURF - Digital Rights Expertise Community**, care oferă sprijin și consultanță studenților cu privire la **probleme de integritate academică și plagiate**. Acesta are o platformă unde cei interesați găsesc diferite informații cu privire la subiectele mai sus menționate²³.

Marea Britanie reprezintă unul dintre statele europene în care s-au făcut **pași importanți** în vederea combaterii fenomenului de plagiat. Într-un studiu din **1995**, **66%** dintre **studenții britanici** chestionați **admiteau faptul că au preluat paragrafe fără a cita sursa originală**. Toate semnalele indicau că la începutul anului **2000**, infracțiunile de integritate academică reprezentau aproape o stare de fapt²⁴. Astfel, în **2001**, unul dintre cei mai importanți actori cu privire la utilizarea tehnologiei în educație, **JISC**, a lansat **Plagiarism Advisory Service**, cu scopul de a veni în ajutorul studenților și de a limita daunele provocate de o generație care utiliza preponderent metoda *copy-paste*. S-a urmărit creionarea și adoptarea unei **strategii naționale** cu privire la acest subiect. Pentru ca instituțiile de învățământ superior din Marea Britanie să vegheze asupra redactării unor lucrări originale de către studenții britanici, acestora li s-a permis accesul la un program de tip **text matching**, prototip al viitoarelor programe antiplagiat, în mod **gratuit** pentru o perioadă de **trei ani**²⁵.

În plus, măsurile adoptate de JISC au avut un **caracter proactiv**, marea majoritate a universităților utilizând acest program pentru a **obișnui studenții cu rigorile pe care le presupune redactarea unei lucrări**. Doar câteva universități au utilizat acest instrument în ultimă fază ca să confirme eventualele suspiciuni cu privire la o anumită lucrare. Prin urmare, software-ul în cauză a devenit treptat un **instrument suport** în vederea îmbunătățirii situației generale cu privire la integritatea academică²⁶.

Rezultatele au fost pe măsură. În perioada **2005 - 2012** s-a înregistrat o scădere cu **59%** a **conținutului neoriginal** din lucrările studenților britanici. În aceeași perioadă, procentul lucrărilor care aveau un conținut de peste **75%** copiat a scăzut de la **7,7%** la **3,1%**. În context, lucrările care aveau un conținut similar cu al altor lucrări deja publicate de peste **50%** a scăzut de la **10,5%** la **6,6%**²⁷.

²² Debora Weber-Wulff, Plagiarism in German Doctoral Dissertations: Before and beyond K.-T. zu Guttenberg, în Plagiarism across Europe and Beyond—Conference Proceedings, Brno, 2013, p. 12 și prezentarea susținută, disponibilă la pagina web https://www.google.ro/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAAahUKEwjg1PK0pJ3IAhVHtBQKHVbpDt0&url=https%3A%2F%2Fplagiarism.pefka.mendelu.cz%2Ffiles%2Fprezentace%2Fwe1330_weber-wulff.pdf&usq=AFQjCNHR_gTBBttBE4V9IYblb-Q8bFn24g

²³ Irene Glendinning, *Plagiarism Policies in Holland*, Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe, 2014, p. 4, 7-9

²⁴ *A national strategy for addressing student plagiarism*, PlagiarismAdvice.org, p. 1-2, articol disponibil la pagina web <http://www.plagiarismadvice.org/resources/institutional-approaches/item/national-strategy>

²⁵ *Ibidem*, p. 3

²⁶ *Idem*

²⁷ *Idem*

ANOSR este membru în:

Aceste rezultate se datorează în mare parte integrării **softului antiplagiat** în procesul de învățare din sistemul de învățământ superior britanic. În prezent, acesta este utilizat în **98%** din universitățile din Marea Britanie, numărul de interogări ale programului crescând de la peste **300.000** în **2006**, la aproximativ **5.000.000** în **2012**. Mai mult, acesta este utilizat și în învățământul preuniversitar în contextul în care se dorește o tranziție mai ușoară între liceu și universitate²⁸.

România în studiul IPPHAE

Studiul IPPHAE cu privire la **situația fenomenului de plagiat** din România subliniază faptul că metodele de predare utilizate în țara noastră descurajează, în general, lucrul în echipă, fapt care duce la un **mod de lucru preponderent individual**. Prin urmare, se creează practic o situație în care plagierea unor lucrări este mult mai ușoară²⁹.

În România nu există studii specifice privitoare la fenomenul plagiatului. Conform studiului IPPHAE, **51%** dintre studenți și **21%** dintre cadrele didactice chestionate admit că **au plagiat în mod intenționat**. Considerând că Legea Educației Naționale sancționează corespunzător plagiatul, **conducerile universităților chestionate consideră că adoptă o politică riguroasă cu privire la prevenirea plagiatului**³⁰.

Prin urmare, **54%** din cadrele didactice și **40%** dintre studenți confirmă că instituțiile lor au **politici și proceduri cu privire la plagiat**³¹. Mai mult, **41%** dintre cadrele didactice consideră că instituția unde sunt afiliați **abordează în mod serios această problemă**, în timp ce **51%** dintre aceștia consideră că **informațiile referitoare la acest subiect sunt accesibile studenților**. În schimb, doar **42%** dintre studenți consideră că au acces în mod real la acestea³². Prin urmare, se resimte o **lipsă de informare în rândul participanților la procesul de învățământ superior**, având în vedere faptul că noțiunea de plagiat a fost lăsată la latitudinea celor chestionați.

Lipsa unui cadru legislativ bine definit duce, automat, la o diferență semnificativă în ceea ce privește optica abordării acestui flagel. În orice caz, pornind de la autoritățile naționale în domeniu și ajungând la cea mai mare parte a comisiilor de etică și deontologie profesională ale universităților, sancțiunile în cazurile depistate sunt fie blânde, fie inexistente. Acest lucru nu este de mirare câtă vreme **60%** dintre studenți și **40%** dintre cadrele didactice **nu cunosc exact care sunt metodele de prevenire și depistare în cazul plagiatului**. Mai mult, **62%** dintre studenți și **36%** dintre cadrele didactice consideră că regulamentele și metodele de depistare sunt aplicate după „placul cadrelor universitare”³³.

²⁸ Idem

²⁹ I. Glendinning et. al., Plagiarism Policies in Romania..., p. 3

³⁰ Idem, p. 5

³¹ Idem, p. 8

³² Idem, p. 9

³³ Ibidem, p. 15

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

În ciuda unor situații pozitive, precum cea de la Universitatea de Vest din Timișoara³⁴, Universitatea din București sau Academia de Studii Economice din București³⁵, care au achiziționat software-uri antiplagiat specializate, cea mai mare parte dintre universitățile din România utilizează programe software antiplagiat cu licență gratuită, în contextul în care acestea nu sunt pregătite să acceseze literatura de specialitate în limba română sau din anumite baze de date internaționale.

Având în situația prezentată este intrigant faptul că **86%** dintre studenți și **49%** dintre cadrele didactice consideră că primii au primit pregătirea adecvată în vederea redactării unor lucrări de factură academică, deși **40%** dintre studenți și **74%** dintre cadrele didactice își doresc să citească mai mult pe acest subiect³⁶.

³⁴ *Sistemul anti-plagiat de la Universitatea de Vest din Timișoara a fost testat de cercetători*, Știrile TVR, articol disponibil la pagina web http://stiri.tvr.ro/sistemul-anti-plagiat-de-la-universitatea-de-vest-din-timisoara-a-fost-testat-de-cercetatori_52521.html#sthash.aTm3uNHp.dpuf

³⁵ Cele două, alături de alte universități din România, utilizează acest software antiplagiat: <http://www.sistemantiplagiat.ro/lista-institutiilor>

³⁶ I. Glendinning et, al., *Plagiarism Policies in Romania...*, p. 10

Contextul național

Diverse consilii – reglementarea, activitatea și atribuțiile lor

Sistemul de învățământ superior românesc este alcătuit dintr-un ansamblu de instituții publice și private a căror autonomie universitară duce la **diferențe semnificative** în ceea ce privește **structura și modul de funcționare**. Principalele structuri naționale care au atribuții în domeniul integrității academice și a eticii sunt **Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI)**, **Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)** și **Consiliul de Etică și Management Universitar (CEMU)**.

Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI) a apărut în baza *Legii nr. 206 din 27 mai 2004* privind buna conduită în cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare. Misiunea sa este de a coordona și monitoriza aplicarea normelor de bună conduită morală și profesională în activitățile de cercetare-dezvoltare din România. Organismul funcționează și în baza *Legii nr. 319 din 8 iulie 2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare*. În contextul publicării *Legii Educației Naționale nr. 1/2011* a fost adoptat și *OMECT nr. 5375 din 20 octombrie 2011 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării*, publicat în Monitorul Oficial pe 4 noiembrie.

Următoarea modificare s-a realizat prin **OMECT nr. 4393 din 8 iunie 2012**, publicat în aceeași zi, în condițiile în care CNECSDTI avea pe rol cazul unui fost ministru al educației acuzat de plagiat³⁷. După ce la începutul lunii **mai 2012** au apărut în presă primele acuze cum că ministrul educației ar fi plagiat, primul ministru a cerut inițial Academiei Române să verifice lucrările în cauză. Totuși, după câteva zile, cazul a revenit în atribuția CNECSDTI, în condițiile în care ministrul și-a anunțat demisia. Modificările mai sus menționate au avut în vedere, în principal, **schimbarea componenței consiliului**, în condițiile în care mai mulți membri s-au antepunat în presă, considerând că fostul ministru a plagiat, ordinul în cauză fiind emis de un interimar, în contextul în care președintele Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică, cea care are în subordine consiliul mai sus amintit, și-a înaintat demisia. Cazul fostului ministru urma să fie judecat pe **15 iunie 2012**, dar, în contextul schimbării componenței comisiei, această ședință nu a mai avut loc. Acest ordin de ministru a modificat, în subsidiar, și regulamentul CNECSDTI, abrogând **OMECT nr. 5735 din 20 octombrie 2011**. Prin aceasta s-a urmărit limitarea atribuțiilor acestui consiliu.

Ulterior acestui caz, primul ministru în funcție la acel moment s-a aflat în centrul unui scandal de plagiat. Din nou, componența și numărul de membri ai CNECSDTI au fost

³⁷ Raluca Pantazi, Ministrul Educației a schimbat componența Consiliului Național de Etică, ce se ocupă de verificarea acuzațiilor de plagiat în cazul Ioan Mang. Vezi cine sunt noii membri ai Consiliului, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-12478085-ministrul-educatiei-schimbata-componenta-consiliului-national-etica-ocupa-verificarea-acuzatiilor-plagiat-cazul-ioan-mang.htm>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

modificate prin intermediul **OMECT nr. 4835 din 25 iulie 2012**, publicat a doua zi. Modificările au avut loc în contextul în care pe **18 iulie 2012**, Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării a hotărât că primul ministru nu plagiasse teza sa de doctorat în condițiile în care CNATDCU³⁸ (29 iunie 2012) și, ulterior, Comisia de Etică a Universității din București³⁹ (20 iulie 2012) au stabilit că acesta a plagiat.

În prezent, CNECSDTI:

- „urmărește **aplicarea și respectarea** de către unitățile și instituțiile de cercetare-dezvoltare, precum și de către personalul de cercetare-dezvoltare, a **dispozițiilor legale referitoare la normele de conduită morală și profesională**”;
- „realizează rapoarte cu analize, opinii și recomandări în legătură cu problemele de natură etică ridicate de evoluția științei și a cunoașterii și cu etica și deontologia profesională în activitatea de cercetare-dezvoltare”;
- „**analizează cazurile referitoare la încălcarea normelor de bună conduită**, în urma sesizărilor sau contestațiilor ori prin autosesizare, emite hotărâri prin care constată dacă a fost realizată o abatere de la normele de bună conduită”;
- „în cazurile în care au fost constatate abateri, în hotărâri se numesc persoana sau persoanele fizice vinovate de respectivele abateri și se stabilesc sancțiunile ce urmează a fi aplicate, conform legii”;
- „propune **modificări ale Codului de etică și deontologie profesională al personalului de cercetare-dezvoltare** și poate să elaboreze coduri de etică pe domenii științifice, pe care le propune spre aprobare”.

Activitatea CNECSDTI a fost departe de cea prevăzută în ordinele de ministru, precum și în alte prevederi legale. Astfel, consiliul nu a publicat niciun raport cu analize, opinii și recomandări referitoare la problemele de natură etică ridicate de evoluția științei și a cunoașterii.

De subliniat că activitatea CNECSDTI este cel puțin discutabilă, pe alocuri, având în vedere faptul că de mai multe ori acest consiliu a luat decizii fie la mai multe luni după expirarea termenului prevăzut de Regulamentul de Organizare și Funcționare prevăzut la art. 30 (90 de zile de la prima sesizare – cazul fostului ministru al educației a primit un verdict abia după 2 ani), fie la foarte puțin timp după sesizare (cazul ministrului de interne din vara anului 2015 – verdictul s-a acordat în doar 16 zile). De asemenea, în momente de maxim

³⁸ Raluca Pantazi, Consiliul Național de Atestare a Diplomelor care analizează cazul Ponta a fost desființat. Liviu Pop: Actualii membri ai Consiliului vor face parte din viitoarea structură, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-12651755-live-text-liviu-pop-ministrul-interimar-educatiei-ajuns-consiliul-national-atestare-diplomelor-unde-discuta-acuzatiile-plagiat-cazul-ponta.htm>

³⁹ Raluca Pantazi, *Universitatea din București: Victor Ponta a plagiat*, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-12839735-universitatea-din-bucuresti-anunta-astazi-ora-12-00-verdictul-final-cazul-victor-ponta-acuzat-plagiat.htm>

interes din partea publicului larg, când cazurile de plagiat ale unor membri actuali sau foști în guvern erau dezbătute, componența Consiliului a fost modificată.

Site-ul CNECSDTI, principala sursă de informare în ceea ce privește activitatea acestui consiliu, nu are informațiile la zi. **Deși componența s-a modificat în decursul anilor, modificările în cauză nu au fost postate pe internet. Hotărârile CNECSDTI sunt postate începând cu luna ianuarie 2012, însă fără a fi publicate toate.** De asemenea, **rapoartele** în baza cărora au fost luate hotărârile Consiliului sunt accesibile doar începând cu luna **mai 2012**, nici acestea nefiind complete. **Există chiar o tentativă de inducere în eroare** a celor care accesează site-ul, întrucât deși toate hotărârile sunt enumerate în **ordine cronologică**, ultimele **două hotărâri sunt inversate**, astfel încât, deși CNECSDTI s-a pronunțat în cazul posibilului plagiat al primarului municipiului Craiova înaintea cazului ministrului de interne din vara anului 2015, **acestea apar inversate în listă. În plus, pe site nu găsim informații cu privire la comisiile care au funcționat în cadrul CNECSDTI.**

Prin **OMENCȘ nr. 5873 din 4 decembrie 2015** se abrogă **OMECTS nr. 4393 din 2012**, astfel încât componența consiliului a fost revocată, în contextul în care acesta urma să analizeze teza de doctorat a unui alt ministru de interne suspectat că ar fi plagiat, iar printre membrii CNECSDTI numărându-se și un **cadru didactic care a participat în comisia de doctorat a respectivului ministru**. Ministrul educației declara atunci că această decizie „*este legată de recăpătarea încrederii în ce se întâmplă în zona de doctorat în România*”, precizând că „*revocarea înseamnă desființarea*” CNECSDTI în forma actuala, această comisie urmând să joace un alt rol⁴⁰.

Printr-un ordin de ministru din **11 decembrie 2015** a fost constituit un grup de lucru în vederea „*clarificării cadrului instituțional și normativ privind controlul calității tezelor de doctorat*”, a cărui misiune era aceea de a „*recredibiliza funcționarea sistemului de învățământ superior din România, îndeosebi la nivelul studiilor universitare de doctorat, prin elaborarea unui set coerent de propuneri de amendare a actelor normative aplicabile*”. Rezultatele acestui grup de lucru sunt așteptate în ianuarie 2016.

Consiliul de Etică și Management Universitar (CEMU) a fost înființat prin **OMECT nr. 3879 din 2 mai 2012**, publicat în Monitorul Oficial la data de 21 mai 2012, atunci când a fost adoptat și *Regulamentul de organizare și funcționare* al acestui organism. Acest ordin de ministru a fost abrogat prin **OMECS nr. 3304 din 4 martie 2015**, care prevedea și elaborarea unui nou *ROF* în termen 30 de zile de la data publicării acestui ordin, lucru care până la debutul anului universitar 2015/2016 nu s-a realizat. Prin urmare, **CEMU este un organism nefuncțional și netransparent** (nu are pagină web, se găsesc foarte puține date despre activitatea în sine).

⁴⁰ Raluca Pantazi, Afacerea plagiatelor Adrian Curaj, ministrul Educației: Am decis să revoc Consiliul National de Etică, nu se va mai ocupa de tezele de doctorat. Platforma de verificare a tezelor de doctorat va fi disponibilă rapid, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20639757-adrian-curaj-ministrul-educatiei-decis-revoc-consiliul-national-etica.htm>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Conform vechiului regulament de organizare și funcționare, CEMU avea competențe în raport cu universitățile și structurile acestora, în special cele ce au atribuții pe partea de integritate academică. În relația cu CNECSDTI, CEMU putea să sesizeze acest organism pentru a analiza și/sau sancționa eventualele abateri comise de personalul universităților în cadrul activității de cercetare-dezvoltare, în conformitate cu **Legea nr. 206 din 2004** și art. 306-310, respectiv art. 318-326 din Legea Educației Naționale. Una dintre cele mai importante atribuții al CEMU, menționată în vechiul regulament, era aceea de a elabora *Codul de referință al eticii și deontologiei universitare*, conform art. 3 din **OMETS nr. 3879 din 2012**. În căutările efectuate, **nu am descoperit nicio formă a respectivului cod publicată**, majoritatea universităților conformându-se art. 130, alin. (1) din LEN care stipulează că „*instituțiile de învățământ superior adoptă un cod de etică și deontologie profesională universitară*” iar acesta „*face parte din Carta universitară*”.

Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU) a apărut, ca și CNECSDTI, în baza **Legii nr. 206 din 27 mai 2004**. Acesta este un organism consultativ, fără personalitate juridică, aflat în subordinea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice. De-a lungul timpului, componența și regulamentul de organizare și funcționare a fost modificat de peste zece ori prin ordin de ministru, (**OMEC nr. 4821 din 30 septembrie 2004**, abrogat de **OMEC nr. 3904 din 10 mai 2006**, abrogat de **OMECS nr. 5328 din 28 septembrie 2010**, abrogat de **OMECS nr. 3759 din 9 februarie 2011**, abrogat de **OMECS nr. 4608 din 28 iunie 2012**, abrogat de **OMECS nr. 5644 din 5 septembrie 2012**, care se află în vigoare alături de **OMECS nr. 3050 din 9 ianuarie 2015**).

CNATDCU este format dintr-un Consiliu general care gestionează activitatea comisiilor de specialitate din cele domenii fundamentale: Matematică și științe ale naturii, Științe inginerești, Științe biologice și biomedicale, Științe sociale, respectiv Științe umaniste și arte. Componența nominală a Consiliului general și a comisiilor de specialitate este stabilită prin ordin de ministru.

Cele mai importante prerogative ale CNATDCU s-au păstrat de-a lungul timpului. În prezent, printre atribuțiile acestui organism regăsim următoarele:

- propune comisiile de specialitate care evaluează tezele de abilitare și propune acordarea sau neacordarea atestatului de abilitare, evaluează dosarele de acordare a titlului de doctor și propune acordarea sau neacordarea titlului de doctor;
- evaluează **dosarele de concurs pentru acordarea gradelor profesionale** de cercetător științific gradele I și II, denumite în continuare CS I și CS II;
- **confirmă sau infirmă motivat rezultatele concursurilor** și propune emiterea ordinului ministrul educației de acordare sau neacordare a acestor grade profesionale;
- propune MENCȘ **procedurile de evaluare periodică a conducătorilor de doctorat** și realizează aceste evaluări, cu modificările și completările ulterioare;

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- prezintă un raport anual MENCȘ privind resursa umană pentru activitățile didactice și de cercetare din învățământul superior, în baza unor indicatori specifici, propune un set de standarde minimale necesare și obligatorii pentru participarea la concursurile pentru ocuparea funcțiilor didactice universitare de lector universitar/șef de lucrări, conferențiar universitar, respectiv profesor universitar și pentru acordarea gradelor profesionale de CS II și CS I. Aceste standarde se aprobă prin ordin al ministrului educației;
- propune un set de standarde minimale necesare și obligatorii pentru acceptarea de către CNATDCU a dosarului pentru susținerea atestatului de abilitare.

Caracteristic pentru activitatea acestui mecanism și a modului în care poate fi utilizat pentru a servi anumitor interese este **OMECTS nr. 4608 din 28 iunie 2012**, publicat a doua zi, care urma să modifice regulamentul de organizare și funcționare al CNATDCU în momentul în care acesta urma să se pronunțe asupra suspiciunilor de plagiat privind lucrarea primului ministru aflat în funcție atunci. Ca și în cazul modificărilor cu iz politic din cazul ROF și al componenței CNECSDTI, **ministrul interimar al educației din acea perioadă a încercat să oprească ședința CNATDCU din 29 iunie 2012**, invocând noile reglementări care făceau nestatutară acea întâlnire⁴¹. Totuși, CNATDCU s-a pronunțat, deși decizia nu a fost validă tocmai din cauza modificărilor mai sus amintite: primul ministru plagiase lucrarea de doctorat⁴². Mai mulți membri ai consiliului au acuzat presiuni și ingerințe din lumea politică pentru a acorda un verdict favorabil șefului executivului⁴³.

Școlile doctorale – funcționare, acreditare, evaluare și monitorizare

Având în vedere că majoritatea cazurilor de plagiat expuse în media se referă la lucrări de doctorat, deși plagiatul este de neacceptat la orice nivel, cu atât mai mult la cel mai înalt ciclu de studiu din cadrul învățământului superior, trebuie analizat și cadrul în care se înființează și funcționează **școlile doctorale**.

⁴¹ Raluca Pantazi, Ministerul Educației a schimbat componenta Consiliului Național de Atestare a Diplomelor, instituția abilitată legal să analizeze acuzațiile de plagiat în cazul tezei de doctorat a premierului Victor Ponta. Decizia Ministerului, luată cu o zi înainte de pronunțarea pe cazul Ponta, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-12650983-consiliul-national-atestare-diplomelor-este-institutia-abilitata-legal-analizeze-acuzaatii-plagiat-cazul-unei-teze-doctorat-care-sunt-atributiile-cnatdca-verificare-tezei-lui-victor-ponta.htm>

⁴² Raluca Pantazi, *Consiliul general al CNATDCU: Victor Ponta a plagiat. Marius Andruh, președintele Consiliului: Este plagiatul de tip copy-paste*, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-12654359-ultima-ora-consiliul-general-cnatdca-decis-victor-ponta-plagiat.htm>

⁴³ Raluca Pantazi, Ministerul Educației: Gesturile de astăzi ale unor membri din Consiliul General al CNATDCU sunt politice, fără nici o relevanță științifică, Hotnews.ro, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-12655216-ministerul-educatiei-gesturile-astazi-ale-unor-membri-din-consiliul-general-cnatdca-sunt-politice-fara-nici-relevanta-stiintifica.htm>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Cadrul legislativ în care funcționează școlile doctorale este reglementat de **Legea Educației Naționale nr. 1/2011**, în secțiunea a 12-a. **Art. 158** statuează că „*programele de studii universitare de doctorat se organizează în școli doctorale acreditate sau autorizate provizoriu*”. De asemenea, „*universitățile, respectiv parteneriatele sau consorțiile organizatoare de una sau mai multe școli doctorale acreditate sau autorizate provizoriu constituie o instituție organizatoare de studii universitare de doctorat*”, cunoscute sub denumirea de **IOSUD**.

Tot în cadrul **art. 158**, la **alin. (6)**, sunt menționate cele două tipuri de studii universitare de doctorat: **doctorat științific**, „care are ca finalitate producerea de cunoaștere științifică originală, relevantă internațional, pe baza unor metode științifice, organizat numai la forma de învățământ cu frecvență”, respectiv **doctoratul profesional**, „în domeniul artelor sau sportului, care are ca finalitate producerea de cunoaștere originală pe baza aplicării metodei științifice și a reflecției sistematice”.

Durata unui program de studii doctorale este de **3 ani**, dar poate fi prelungită cu **1-2 ani**, doar cu **aprobarea senatului universitar**. **Finanțarea** din partea MENCS se realizează prin alocarea anuală a unor **granturi**, în baza unei metodologii de calcul a finanțării universităților. Fiecare IOSUD are o **structură de conducere** sub forma unui **consiliu pentru studii universitare de doctorat**. În plus, la nivelul fiecărei școli doctorale funcționează un consiliu.

Pentru ca un cadru didactic să devină conducător de doctorat trebuie să urmeze pașii prevăzuți în *Metodologia privind organizarea și desfășurarea procesului de obținere a atestatului de abilitare*, aprobată prin OMENCS nr. 3121 din 27 ianuarie 2015 și publicată în Monitorul Oficial nr. 107 din 10 februarie 2015.

Acest atestat este acordat prin ordin al ministrului de resort, la propunerea CNATDCU. Susținerea tezei de abilitare poate avea loc doar în cadrul unei IOSUD/IOD, în domeniul de specialitate al candidatului. Cadrele didactice trebuie să îndeplinească standardele minime în vederea acordării titlului de profesor universitar, ori cercetător științific I (CS I). Potențialii conducători de doctorat trebuie să prezinte o teză de abilitare care oferă informații despre „*principalele rezultate științifice originale obținute de către candidat în cercetarea științifică, didactică, sportivă, creația artistică, după conferirea titlului de doctor, în domeniul de doctorat vizat, cu indicarea evoluției carierei academice, științifice și profesionale, precum și a direcțiilor principale de dezvoltare a acesteia, în contextul global al realizărilor științifice semnificative și de actualitate din domeniul de specialitate al autorului tezei de abilitare*”. Spre deosebire de anii anteriori, acum candidatul nu mai trebuie să redacteze și să prezinte teza de abilitare și într-o limbă de circulație internațională.

Procesul prin care un candidat obține un titlu de doctor este unul complex, dar poate fi încadrat în **patru mari etape**. În primul rând, lucrările de doctorat sunt elaborate în cadrul universităților, sub îndrumarea unui profesor coordonator. În această **primă etapă** are loc și evaluarea inițială a lucrării, de către o comisie constituită la nivel universitar, care decide dacă lucrarea îndeplinește anumite criterii și standarde pentru a trece în următoarea etapă. Aceasta este aprobată, în conformitate cu art. 46, alin. (2) al *Codului studiilor universitare de doctorat*, „*de consiliul școlii doctorale acreditate, iar președintele comisiei de*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

doctorat reprezintă IOSUD din care face parte școala doctorală acreditată". Un rezumat al tezei de doctorat este prezentat de candidat în cadrul unei susțineri publice. La sfârșitul acesteia, comisa va oferi calificativul și propunerea ca această lucrare să fie analizată de CNATDCU.

În cazul în care studentul doctorand primește unul din calificativele „Excelent”, „Foarte bine”, „Bine” sau „Satisfăcător”, lucrarea este trimisă către o comisie de specialitate în domeniul respectiv ce funcționează în cadrul CNATDCU. În cazul în care calificativul acordat este „Nesatisfăcător”, candidatul poate solicita o nouă susținere publică a tezei de doctorat. În cazul în care și de această dată, calificativul obținut este „Nesatisfăcător”, studentul doctorand va fi exmatriculat.

Comisiile CNATDCU evaluează lucrarea într-un mod rudimentar, bazându-se exclusiv „experiența didactică a experților și a bazei de resurse pe care aceștia o au la dispoziție, în special materiale pe suport de hârtie și resurse disponibile online”⁴⁴.

În mod evident, **acest sistem este unul extrem de deficitar și nu poate evalua în mod corespunzător lucrările propuse**. Mai mult, faptul că resursele de care beneficiază membrii comisiei pot fi catalogate cel puțin ca fiind „sărăcicioase”, **această comisie nu are cum să prevină, în mod real, tentativele de plagiat ale studenților doctoranzi**, mai ales dacă acestea folosesc anumite subtilități. Remarcăm aici și **volumul mare de activitate și timpul scurt** pe care îl are această comisie la dispoziție pentru a da un verdict asupra tezelor de doctorat.

Cea de-a **treia etapă** constă în fundamentarea aprobării sau respingerii referatului privind teza de doctorat de către CNATDCU, pe baza concluziilor pe care comisia de specialitate le-a luat. De cele mai multe ori, **decizia este una formală, în asentimentul comisiei de specialitate**, întrucât **CNATDCU nu are resursa umană și logistica pentru a asimila toate lucrările de doctorat și a le verifica într-un timp util**.

Prin urmare, se ajunge relativ ușor în cea de-a **patra**, și, totodată, ultima **etapă**, în care, în cazul unui referat pozitiv venit din partea CNATDCU, **MENCȘ va emite ordinul de atribuire a titlului universitar**. Astfel, **procedura de obținere a titlului de doctor, deși relativ complexă, este în realitate superfluă**, dacă ne raportăm la **eficiența** procedurilor existente în acest moment. În situația în care CNATDCU invalidează teza de doctorat, candidatul va primi, prin intermediul IOSUD unde a susținut lucrarea, o scrisoare de motivare din partea MENCȘ. Studentul doctorand mai poate retrimite o dată lucrarea către consiliu, în decurs de un an. Dacă și în această situație lucrarea este respinsă, titlul de doctor nu va mai fi acordat candidatului și acesta va fi exmatriculat.

Desigur, școlile doctorale din România acuză **probleme sistemice** cum ar fi **deficitul de personal calificat, subfinanțarea și lipsa unor perspective privind expansiunea și dezvoltarea**⁴⁵. Totuși, inconsistențele acestor structuri nu pot fi rezultatul exclusiv al măsurilor sau, mai bine spus, al lipsei de măsuri venite din partea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice.

⁴⁴ Despre proiectul DOCT, articol disponibil la pagina web <https://doct.edu.ro/despre-proiect/contextul-proiectului>

⁴⁵ I. Glendinning et al., *Plagiarism Policies in Romania...*, p. 2

În ceea ce privește procesul de evaluare și monitorizare a acestor școli doctorale, *Legea Educației Naționale nr. 1/2011* prevede la art. 158, alin. (4) că:

„Fiecare școală doctorală este evaluată individual, pentru fiecare domeniu în parte, în vederea acreditării. Evaluarea școlii doctorale se face pe baza performanței școlii doctorale și a capacității instituționale a IOSUD din care face parte școala doctorală. Evaluarea școlilor doctorale se face de către ARACIS sau de către o altă agenție de asigurare a calității, din țară sau străinătate, pe baza rapoartelor CNCS referitoare la calitatea cercetării și a rapoartelor CNATDCU referitoare la calitatea resurselor umane. Sistemul de criterii și metodologia de evaluare se stabilesc prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului, pe baza propunerilor comune ale ARACIS, CNCS și CNATDCU. Fiecare școală doctorală este evaluată periodic, din 5 în 5 ani.”

În contextul în care **Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS)** avea ca principală responsabilitate evaluarea primelor două cicluri de studii la nivel național, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU) a fost considerat, practic, autoritatea responsabilă cu evaluarea acestor școli doctorale.

Un document fundamental în ceea ce privește ultimul ciclu de studiu din cadrul învățământului superior este **Codul studiilor universitare de doctorat**, adoptat prin **Hotărârea de Guvern nr. 681/2011**. Aceasta reglementează până în prezent modul de organizare și funcționare al instituțiilor organizatoare de studii universitare de doctorat (IOSUD). Art. 44, prin alin. (1) și (4) din respectivul document, prevede următoarele:

Alin (1): Înființarea unei noi școli doctorale se realizează prin parcurgerea procesului de autorizare provizorie și acreditare conform unei metodologii aprobate prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului, la propunerea Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, denumită în continuare ARACIS, Consiliului Național al Cercetării Științifice, denumit în continuare CNCS, și Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, denumit în continuare CNATDCU. Școlile doctorale în funcțiune acreditate la data intrării în vigoare a prezentului cod urmează procesul de evaluare periodică prevăzut la art. 158 alin. (4) din Legea nr. 1/2011 începând cu anul universitar 2011–2012

Alin. (4): Evaluarea externă a școlilor doctorale se face de către ARACIS sau de către o altă agenție de asigurare a calității, din țară sau străinătate, pe baza rapoartelor CNCS referitoare la calitatea cercetării și a rapoartelor CNATDCU referitoare la calitatea resurselor umane.

Sunt prevăzute și mai multe detalii cu privire la procesul de acreditare, proceduri care, însă, nu au fost implementate. Documentul este redactat în spiritul aceluiași prevederi existente și în cadrul Legii Educației Naționale, fapt care demonstrează că există un cadru unitar din punct de vedere legislativ, fără a fi însă implementat în totalitate.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

OMECTS din 2 mai 2012 conținea Metodologia pentru evaluare externă în vederea autorizării provizorii, acreditării și pentru evaluarea periodică a școlilor doctorale, pe domenii. Și acest document urmărește o logică anterioară, împărțind responsabilitatea pentru acest proces între CNATDCU, ARACIS și CNCS. Metodologia cuprinde etapele din procesul de autorizare provizorie, acreditare și evaluarea periodică, precum și criteriile, respectiv indicatorii de performanță pentru acest proces. Ordinul cuprinde chiar și documentele care ar trebui utilizate de evaluatorii școlilor doctorale. Nici această metodologie nu a fost însă implementată până în prezent.

Ultimul ordin al Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice referitor la CNATDCU, cu **nr. 5125, din 1 septembrie 2015** menționează din nou că:

„Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior sau o altă agenție de asigurare a calității, din țară sau din străinătate, realizează evaluarea școlilor doctorale, pe baza rapoartelor Consiliului Național al Cercetării Științifice referitoare la calitatea cercetării și a rapoartelor CNATDCU referitoare la calitatea resurselor umane, conform art. 158 din Legea nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.”

În ciuda unor încercări anterioare de a transfera aceste atribuții de la ARACIS către CNATDCU, acestea nu s-au materializat. Prin urmare, **nicio școală doctorală din România nu a fost evaluată după adoptarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011**. Acest fapt este grav și a permis perpetuarea unei stări de fapt improprii. Vidul legislativ și lipsa de voință a Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice a permis existența acestei situații extrem de îngrijorătoare. Nu se va înregistra un progres simțitor atât timp cât nu se vor lua măsuri concrete pentru a se începe evaluarea și monitorizarea acestor structuri.

Penitenciarele, izvor de lucrări științifice

În ultimii ani, pe fondul intensificării activității sistemului judiciar din România, tot mai multe personalități din zona politică și administrativă, dar nu numai, au fost condamnate la închisoare. În acest context, deținuții au încercat scurtarea prin orice modalitate a perioadei petrecute în detenție. Unul dintre tertipurile utilizate a fost acela ca deținuții să redacteze lucrări științifice.

În trecut, această practică își avea fundamentul în Legea nr. 275 din 2006, art. 276, lit. f), care prevedea *„în cazul elaborării de lucrări științifice publicate sau invenții și inovații brevetate, se consideră 3 zile executate pentru 2 zile de muncă”*. Ulterior, această lege a fost abrogată și înlocuită cu **Legea nr. 254 din 19 iulie 2013**, care prevede la art. 96, alin. (1), lit. f) că *„în cazul elaborării de lucrări științifice publicate sau invenții brevetate, se consideră 30 de zile executate, pentru fiecare lucrare științifică sau invenție și inovație brevetate”*⁴⁶.

În cazul în care deținuții doresc să redacteze o lucrare științifică, aceștia înaintează o cerere către conducerea penitenciarului prin care cer permisiunea de a începe să lucreze la

⁴⁶ Iulia Marin, *Scrisul care eliberează. Mai devreme*, Pressone.ro, articol disponibil la pagina web <http://pressone.ro/scrisul-care-elibereaza-mai-devreme/>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

acel volum. Totuși, această cerere trebuie însoțită de o scrisoare de recomandare venită din partea unui profesor universitar care să ateste că persoana aflată în detenție este capabilă să redacteze acea lucrare științifică.

Coordonatorul științific girează, din punct de vedere etic și academic, pentru calitatea și corectitudinea lucrării. În cea mai mare parte dintre cazuri, literatura de penitenciar este coordonată de cadre didactice universitare. Acest lucru este inadmisibil, în condițiile în care majoritatea volumelor sunt de o calitate cel puțin îndoielnică, dacă nu chiar patetică.

În total, **profesori din 38 de universități de stat, respectiv 24 din mediul privat, au coordonat lucrări din mediul carceral.** În total, începând cu anul 2006, în cazul a 426 de titluri se poate distinge universitatea sau centrul de cercetare din care proveneau coordonatorii, dintre care 293 au fost susținute de profesori universitari din cadrul unor universități de stat, respectiv 133 din universități private.

În plus, în unele cazuri, coordonatorii au desfășurat o activitate cel puțin suspectă. Astfel, unul dintre foștii deținuți care a beneficiat de prevederile acestei legi, a publicat un volum care seamănă izbitor de mult cu o teză de disertație redactată de un jurnalist, care a avut același profesor coordonator ca deținutul⁴⁷.

Și alte cazuri de lucrări științifice realizate de alți deținuți în penitenciar sunt de-a dreptul halucinante și revoltătoare. Unul dintre aceștia a declarat după eliberare faptul că „nu poate nici CSM, nici ministrul Justiției (să schimbe această situație – n. a.) pentru că e lege. Poate propune Parlamentului schimbarea legii. Dacă este în lege că primești 30 de zile pentru o carte, nimeni nu poate schimba [...] Cartea devine științifică prin ștampila editurii (...) Eu am făcut cinci cărți, s-au vândut toate ca pâinea caldă”. Acest personaj „a publicat” cinci volume, pentru care a beneficiat de reducerea pedepsei, în condițiile în care declară că „eu pot să fac o carte cu un profesor universitar, el o scrie, eu, fără să scriu nimic, sunt coautor și îmi dă legea 30 de zile pentru că sunt coautor. Eu nu am darul scrisului și îl chem pe coordonator la pușcărie și îi povestesc”⁴⁸. Cunoscutul finanțator al unei echipe de primă ligă de fotbal din România a fost „autorul” a câtorva cărți puerile cu poze, a căror conținut era legat doar de experiența personală, fără nicio contribuție științifică relevantă.

Un alt personaj provenit din fotbal ne oferă un exemplu și mai aberant. Acesta a editat un volum în aproximativ o oră, dat fiind faptul că are doar 9 pagini „aerisite” de contribuție personală, restul de 113 reprezentând rezultate și statistici dintr-o competiție

⁴⁷ Adrian Costeiu, *Lucrarea științifică a lui Copos despre principia români de la 1400, plagiat după teza de masterat a unui angajat FRF? Profesorul care a avizat lucrările „similare”:* „Copos a fost onest, nu ca Ponta”, articol disponibil la pagina web <http://www.prosport.ro/fotbal-intern/liga-1/exclusiv-lucrarea-stiintifica-copos-principii-romani-1400-plagiat-dupa-teza-masterat-unui-angajat-frf-profesorul-avizat-lucrarile-similare-copos-onest-ponta-14112351>

⁴⁸ Gigi Becali a explicat cum a „făcut” cinci cărți în închisoare: „Fără să scriu nimic, sunt coautor și îmi dă legea 30 de zile”, articol disponibil la pagina web <http://www.gandul.info/stiri/gigi-becali-a-explicat-cum-a-facut-cinci-carti-in-inchisoare-fara-sa-scriu-nimic-sunt-coautor-si-imi-da-legea-30-de-zile-14956431>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

europă de fotbal. Astfel, pe lângă un aport propriu minimal și lipsit de originalitate, autorul a perseverat și a redactat mai multe volume în aceeași notă⁴⁹.

O situație asemănătoare se înregistrează și în cazul a două foste figuri politice, un proprietar de industrie media, respectiv un fost om de afaceri. Amândoi au ajuns la performanța record de a fi editat și publicat zece volume diferite în timpul detenției, rezultând o capacitate extraordinară de a scrie cărți „științifice” în mare viteză. Volumele au de cele mai multe un titlu vag, și bibliografiile inexacte și sărăcăcioase⁵⁰.

Unul dintre pușinii indicatori calitativi referitori la calitatea lucrării științifice este editura la care este publicat volumul. Singura condiție în acest sens este ca respectiva editură e să fie acreditată de către **Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)**. În mod evident, în ultimii ani am putut observa o deteriorare a calității și a modului în care aceste edituri funcționează. Mai multe edituri acreditate de CNCSIS nu îndeplinesc criteriile minimale impuse (spre exemplu, nu toate editurile îndeplinesc condiții minimale precum existența unor referenți științifici bine pregătiți care să verifice acuratețea paginilor ce urmează a fi publicate de editură), însă prezența unui vid legislativ și a unei atitudini necorespunzătoare a celor ce compun CNCSIS duc la situația penibilă în care se găsește România, situație relatată, de altfel, și în presa internațională⁵¹.

Situația este cu atât mai gravă cu cât se perpetuează cu sprijinul indirect al universităților și a Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, prin intermediul comisiilor și consiliilor care gestionează problemele ce țin de etică și integritate academică. Este inadmisibil ca principalii actori din domeniul învățământului superior să ignore și permită ca un astfel de flagel să distrugă treptat imaginea în plan extern a sistemului educațional românesc, fapt care generează automat dificultăți suplimentare absolvenților, care se vor confrunta cu o percepție negativă asupra sistemului în care și-au realizat studiile și au devenit profesioniști. Este vital ca, în ciuda dificultăților financiare pe care universitățile din România le traversează, măcar aspectele care nu pot fi încadrate pecuniar, așa cum este etica și deontologia universitară, să poată constitui adevărate puncte de reper în cadrul acestora.

În condițiile în care penitenciarele românești devin aproximativ la fel de prolifiche precum universitățile din țara noastră, considerăm că este necesar ca în cel mai scurt timp, art. 96, alin. (1), lit. f) al Legii nr. 254 din 19 iulie 2013 să fie eliminat și abrogat. ANOSR

⁴⁹ Costin Ștucan, *64 de minute pentru a scrie o lucrare științifică. EXCLUSIV „În căutarea identității”, a patra carte elaborată de Mihai Stoica în închisoare, are doar 9 pagini de text și 113 de rezultate și statistici*, articol accesat la pagina web <http://www.prosport.ro/sport-life/special/64-de-minute-pentru-a-scrie-o-lucrare-stiintifica-exclusiv-in-cautarea-identitatii-a-patra-carte-elaborata-de-mihai-stoica-in-inchisoare-are-doar-9-pagini-de-text-si-113-de-rezultate-si-statistici-14961471>

⁵⁰ Raluca Pantazi, *Lista integrală a pușcăriașilor scriitori / Vezi toate titlurile de cărți scrise în ultimii 3 ani, pentru a scăpa de pușcărie mai repede*, articol disponibil la pagina web <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20704545-document-lista-integrala-puscariasilor-scriitori-vezi-toate-titlurile-carti-scrise-ultimii-3-ani-pentru-scapa-puscarie-mai-repede.htm>

⁵¹ Kit Gillet, *Book 'em: the loophole undermining Romania's anti-corruption drive*, în *The Guardian*, articol disponibil la pagina web <http://www.theguardian.com/world/2016/jan/03/romania-anti-corruption-loophole-reducing-jail-time>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

subscrie, astfel, unor inițiative similare precum cea promovată de Comisia de Etică a Universității din București⁵².

Nu dorim să cădem într-o generalizare și avem în vedere faptul că cu siguranță o parte dintre deținuți își redactează singuri lucrările, într-un spirit onest și pornind de la adevăratele valori ale cercetării. În schimb, fără un mecanism de control adecvat pentru conținutul acestor lucrări și a unei evaluări reale a lor, tot acest efort științific al deținuților cade în derizoriu și este folosit strict pentru ca „băieții deștepți” să profite. O prevedere care a pornit de la intenții bune a devenit portița de scăpare cu câteva luni mai devreme a unor deținuți care au demonstrat și în afara gratiilor faptul că sunt imorali și nu au niciun respect și nicio înțelegere asupra a ceea ce presupune cu adevărat învățământul superior.

⁵² Aurelia Alexa, *Comisia de Etică: Reducerea detenției pentru o lucrare științifică trebuie eliminată din lege*, Mediafax, articol disponibil la pagina web <http://www.mediafax.ro/social/comisia-de-etica-reducerea-detentiei-pentru-o-lucrare-stiintifica-trebuie-eliminata-din-lege-1456933>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Politici educaționale împotriva plagiatului

Există foarte puține strategii și prevederi legale care să condamne plagiatul și să încerce să combată acest fenomen. În **Legea Educației Naționale nr. 1/2011**, art. **310** amintește „**plagiarea rezultatelor sau publicațiilor altor autori**”, alături de „confeccionarea de rezultate sau înlocuirea cu date fictive” și „introducerea de informații false în solicitările de granturi sau finanțare” ca fiind „**abateri grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară**”.

Principalul mecanism care reglementează problemele de etică și integritate academică la nivel de universitate este *Comisia de etică*. Componenta acesteia, precum și structura, sunt propuse de Consiliul de administrație și aprobate de Senatul universitar. Art. 306, alin. (2) prevede ca „*membrii comisiei sunt persoane cu prestigiu și autoritate morală*”. Alin. (3), lit. a) statuează că printre atribuțiile Comisiei de etică se numără și analizarea și soluționarea abaterilor de la etică universitară, respectiv realizarea unui raport anual referitor la situația respectării eticii universitare și a eticii activităților de cercetare, care este un document public. În conformitate cu prevederile legale, din Comisia de etică face parte cel puțin un student.

Un alt document fundamental la care facem referire în această chestiune este **Codul studiilor universitare de doctorat**. Acesta prevede, printre altele, că regulamentele școlilor doctorale trebuie să prevadă și „**modalități de prevenire a fraudei în cercetarea științifică, inclusiv a plagiatului**” (art. **17**, alin **(5)**, lit. **e**). De asemenea, art. **20**, alin. **(1)** prevede că „**în cazul unor eventuale fraude academice, al unor încălcări ale eticii universitare sau al unor abateri de la buna conduită în cercetarea științifică, inclusiv al plagiatului, studentul-doctorand și/sau conducătorul de doctorat răspund/răspunde în condițiile legii**”.

Art. **67** prevede ca „în urma identificării unor încălcări ale bune conduite în cercetare-dezvoltare, inclusiv plagiarea rezultatelor sau publicațiilor altor autori, confeccionarea de rezultate ori înlocuirea rezultatelor cu date fictive, în cadrul evaluării tezei de către conducătorul de doctorat sau comisia de îndrumare, acordul de susținere publică nu se obține”. Articolul următor prevede pașii pe care un membru al comisiei de doctorat identifică abateri grave precum plagiatul, înainte de susținerea publică.

Remarcăm faptul că în perioada 2008-2011 s-a desfășurat proiectul *Studii Doctorale în România. Organizarea Școlilor doctorale*, proiect derulat de UEFISCDI, cu sprijinul Consiliului Național al Rectorilor, Academia Română și ARACIS. Documentele realizate în cadrul proiectului sunt însă dezamăgitor de lipsite de consistență, fenomenul plagiatului fiind aproape omis.

În ghidul realizat pentru discipline din cadrul științelor socio-umane prin care se făceau **Recomandări privind caracteristicile principale ale școlii doctorale în domeniul**

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

științelor socio-umane⁵³, referirile la tema plagiatului evazive. Astfel, se remarcă faptul că „în ceea ce privește răspunderea pentru eventuale fraude, pentru plagiat, și alte abateri de acest tip, credem că **situațiile pot fi foarte diferite și ele trebuie analizate diferențiat**” Prin urmare, „în cazurile în care **plagiatul** (în cazul unei teze de doctorat sau al unei disertații) **este rezultatul nu numai al unei tentative de fraudă comise de candidat, dar și al neglijenței, superficialității, dezinteresului manifestat de conducătorul de doctorat, atunci, desigur responsabilitatea este nu numai a candidatului, ci și a profesorului care ar fi trebuit să îl îndrume și controleze. Dacă, însă, plagiatul este de așa natură încât era greu sau imposibil ca el să fie detectat în timp util de către profesor, atunci acesta nu poate fi făcut responsabil de această fraudă**”.

Această abordare laxă ilustrează foarte bine modul în care este abordată problema plagiatului în comunitatea academică. Fără o abordare mai vehementă, acest flagel nu are cum să fie combătut. Și într-un alt document publicat în cadrul proiectului, intitulat *Doctoratul și organizarea școlilor doctorale. O diagnoză de stare și prospectări pentru un viitor posibil*, problema plagiatului este abordată superficial, singura recomandare fiind ea care prevedea „introducerea în Cod și în practicile instituționale a unor proceduri și defectare a plagiatului și a altor eventuale fraude intelectuale, precum și a unor reguli de integritate academică”.

⁵³ *Recomandări privind caracteristicile principale ale școlii doctorale în domeniul științelor socio-umane, Studii Doctorale în România. Organizarea Școlilor doctorale, document disponibil la pagina web http://www.studii-doctorale.ro/UserFiles/File/Codul%20de%20Practic/Ghiduri%20disciplinare/Ghid%20st_socio_um%20a_prilie%202010.pdf*

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Software-uri și platforme antiplagiat

Sisteme moderne de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare în cadrul Ministerului Educației Naționale

În ultimii ani au fost dezvoltate două platforme antiplagiat, de către **MENCȘ** și, respectiv, **UEFISCDI**. În cazul software-ului dezvoltat de minister și care a costat **14.989.844,11 lei**, din care **12.741.367,49 lei** provin din fonduri europene (Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative – PODCA), s-a dorit ca acesta să fie lansat fără a fi cunoscut publicului larg⁵⁴. Programul intitulat **Sisteme moderne de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare în cadrul Ministerului Educației Naționale** a fost dezvoltat de asocieria KMPG Romania SRL și SIVECO România SA, începând cu data de **23 decembrie 2013**, pe o perioadă de **32 de luni**.

Conform informațiilor de pe site-ul proiectului, scopul acestuia „este acela de îmbunătățire a sistemului de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare, concomitent cu creșterea gradului de transparență și control asupra proceselor”, în timp ce obiectivul general viza „îmbunătățirea eficacității organizaționale a Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, prin implementarea unui sistem modern de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare”. Un amănunt relevant pentru modul în care acest proiect a fost derulat este definirea grupului țintă, care în mod direct „este reprezentat de 150 funcționari publici”⁵⁵.

În plus, portalul dedicat softului anti-plagiat era disponibil doar dacă se adăuga un caracter „/”, după adresa propriu-zisă: *doct.edu.ro*. Proiectul a fost finalizat la data de **24 martie 2015**. Răspunsul **MENCȘ** la o adresă a **Pressone.ro** prin care se cereau informații suplimentare despre proiect se arăta că „în cadrul perioadei de implementare a proiectului au fost analizate și testate, prin modulul antiplagiat, teze de doctorat cu titlul de documente de test, introduse în platformă de către universitățile-pilot, parteneri în cadrul proiectului”⁵⁶. **Poziția vine în condițiile în care nici măcar toți cei 18 profesori care au primit acces la portal nu au interogat lucrări prin intermediul acestora.**

Doar **șase** dintre aceștia au folosit portalul, verificând un total de **22** de lucrări, în condițiile în care numărul interogărilor a fost limitat la **15** pentru fiecare utilizator. Cele mai multe lucrări verificate au fost efectuate de către **secretarul șef al Universității Naționale de Apărare „Carol I” din București**, instituția de învățământ superior care a fost printre cele

⁵⁴ Codruța Simina, *Portalul anti-plagiat al Guvernului a costat 15 milioane. Nimeni nu știe că există, Pressone.ro*, articol disponibil la pagina web <http://pressone.ro/portalul-anti-plagiat-al-guvernului-a-costat-15-milioane-nimeni-nu-stie-ca-exista/>

⁵⁵ <https://doct.edu.ro/stiri/9-comunicat-de-presa-raport-luna-mai>

⁵⁶ Codruța Simina, *Portalul anti-plagiat...*

mai afectate de scandalul tezelor de doctorat plagiate ale unor oameni politici influenți, una dintre lucrările verificate având chiar un **coeficient de similitudine 2 de 21,31%** în condițiile în care **„este considerată suspicioasă depășirea pragului de [...] 5%”**⁵⁷.

„Deconspirarea” softului antiplagiat pe 20 octombrie 2015 l-a determinat pe ministrul educației de la acel moment să declare că acesta va fi operațional de la **1 ianuarie 2016**, întârzierile datorându-se procedurilor de achiziție care au durat trei ani, respectiv complexității acestui program. **Ministrul declara însă că „vor fi verificate de soft tezele de doctorat ce vor fi susținute în România de la 1 ianuarie 2016. Care ar fi relevanța să încercăm tezele care s-au susținut deja? Sarcina este ca de acum să se respecte toate regulile, să fie foarte transparent procesul de evaluare”**⁵⁸.

Semiplag

În paralel, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării a dezvoltat în cadrul proiectului *Asigurarea calității în învățământul superior prin abilitare și auditare*, finanțat tot prin fonduri europene, un software antiplagiat intitulat *Semiplag*. Acesta era descris ca fiind *„un program de detectare a similitudinii textuale (și plagiatului) capabil de analiză sintactico-semantică și care, în versiunea bilingvă, să poată compara un anumit text cu texte de pe Internet sau cu documente stocate în repozitorii proprii”*, fiind inovativ prin *„detectarea parafrizei cu un grad scăzut de originalitate în compararea documentelor în limbile engleză și română”*, respectiv *„compararea unui text scris în limba română cu texte din același domeniu publicate în limba engleză”*⁵⁹.

Prof. univ. dr. Adrian Curaj, proaspăt numit ministru al educației la acel moment, a declarat că software-ul dezvoltat de UEFISCDI **„are avantajul că are informații despre aproape 30.000 de proiecte de cercetare care au fost depuse spre evaluare, deși numai 10.000 dintre ele au fost finanțate la cercetare”**. De asemenea, ministrul preciza că programul beneficiază de un **„repository puternic”** și se arăta încrezător că mecanismul va funcționa începând cu ianuarie 2016.

Doctoranzi în România

UEFISCDI a dezvoltat și portalul ***Doctoranzi în România***⁶⁰, în cadrul ***Sistemului Informatic Strategic pentru Învățământul superior***. Acesta prezintă informații elementare referitoare la studenții doctoranzi, coordonatorii lor, respectiv domeniul în care susțin

⁵⁷ *Raport statistic de verificare antiplagiat*, p. 4-7, document disponibil la pagina web <http://tezededoctorat.ro/sites/default/files/Raport%20verificare%20antiplagiat.pdf>

⁵⁸ Ioana Nicolescu, *Softul antiplagiat, gata de lansare de la 1 ianuarie*, Adevărul.ro, articol disponibil la pagina web http://adevarul.ro/educatie/universitar/softulantiplagiat-gata-de-lansare-1-ianuarie-1_5627c34ef5eaafab2ce5db4f/index.html

⁵⁹ Codruța Simina, *Am mai găsit un soft antiplagiat. Tot nefolosit, tot din bani europeni*, Pressone.ro, articol disponibil la pagina web <http://pressone.ro/am-mai-gasit-un-soft-antiplagiat-tot-nefolosit-tot-din-bani-europeni/>

⁶⁰ <http://www.doctoranzi-romania.ro/>

doctoratul. De asemenea, există date referitoare la organizarea școlilor doctorale în cadrul universităților românești.

Datele erau completate de către un administrator din partea fiecărei universități. Proiectul a fost lansat în **martie 2011** și și-a propus, inițial, ca până în **2012** să cuprindă **informații despre toți studenții doctoranzi din România**. Portalul are o **interfață accesibilă**, fiind ușor de corelat profesorul coordonator cu studenții pe care îi îndrumă.

Despre studenții doctoranzi se pot găsi, teoretic, date personale (nume, prenume, e-mail, situația școlară), temele pe care le studiază, stagiile de care studentul a beneficiat, rapoartele științifice, articolele publicate, alte rezultate, premii sau patente.

Totuși, nu toate aceste informații au fost încărcate de universități. Sunt unele de instituții de învățământ superior care au completat greșit anumite capitole sau deloc, unele încărcând doar anumite informații. Prin urmare, portalul este în prezent și incomplet, și depășit din punct de vedere al informațiilor. Majoritatea doctoranzilor listați sunt cel mai probabil deja absolvenți ai acestui ciclu de studii superioare.

Portalul poate fi un instrument deosebit de util pentru a avea o evidență a școlilor doctorale din România și pentru a putea verifica în timp real activitatea fiecărui student doctorand. Desigur, dacă acest portal ar funcționa la capacitate maximă, multe dintre cazurile de plagiat ar putea fi depistate și, ulterior, prevenite. **Având în vedere că statul român alocă o sumă considerabilă, deși insuficientă, pentru cel de-al treilea ciclu de studii superioare, considerăm că acest portal ar trebui să funcționeze la un nivel optim, cel puțin din motive de transparență.**

Doktori.hu (Ungaria)

Portalul generat de UEFISCDI oferă însă foarte puține informații în comparație cu echivalentul din **Ungaria**⁶¹. Acesta este gestionat de **Consiliul Studiilor Doctorale din Ungaria** și este actualizat la zi, fiind disponibil în **două limbi** (maghiară și engleză, spre deosebire de portalul românesc care oferă doar opțiunea ca pagina să fie tradusă cu ajutorul Google Translate).

Sunt prezentate foarte multe informații despre studiile doctorale din Ungaria. Există date amănunțite despre fiecare școală doctorală, site-ul oferind posibilitatea de a căuta nume și specializări, existând date și despre profesorii coordonatori și alți membri din echipele de cercetare. Spre exemplu, **despre un coordonator de doctorat putem afla numele și prenumele, anul nașterii, instituția la care este afiliat, adresa de e-mail, telefonul, pagina web, ultimul titlu științific și anul în care a fost obținut, anul în care a obținut abilitarea și instituția care a acordat-o, alte locuri de muncă, date despre tezele de doctorat coordonate (cu linkuri către studenții doctoranzi în cauză) și o listă de publicații, unde aflăm până și data când acestea au fost introduse pe acest site.**

Sunt disponibile și informații legate de **scientometrie**, domeniu pe care **UEFISCDI** îl consideră unul cheie, existând un birou care se ocupă de colectarea și prelucrarea acestor

⁶¹ <http://www.doktori.hu/>

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

date. **Informațiile sunt ușor accesibile, interfața portalului este una prietenoasă, iar organizarea acestuia permite o navigare ușoară de la o informație la alta.** Pot fi accesate inclusiv **informații despre susținerea tezelor de doctorat** (dată, locație, oră și, în unele cazuri, invitația lansată de studentul doctorat).

Poate cea mai importantă caracteristică a site-ului este aceea că **permite descărcarea tezelor de doctorat susținute.** Această facilitate permite verificarea tezelor de doctorat, tezele plagiate fiind lesne de depistat. **Transparența este extrem de benefică pentru o cultură a calității și pentru încrederea în sistemul academic al unei țări.**

Portalul Consiliului Studiilor Doctorale din Ungaria reprezintă un exemplu de bună guvernare în mediul academic. Acesta vine de la un stat vecin României, care a avut similitudini socio-economice, dar și în ceea ce privește dezvoltarea comunității academice și științifice în ultima jumătate de secol cu țara noastră. Prin urmare, este necesar ca în cel mai scurt timp, portalul *Doctoranzi în România* să fie încărcat cu informațiile complete referitoare la situația doctoranzilor din țara noastră, precum și a personalului didactic care se ocupă cu coordonarea, monitorizarea și atestarea titlului de doctor.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

 facebook.com/anosr.ro
 office@anosr.ro
 www.anosr.ro

 Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

Concluzii și propuneri

Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR) își exprimă profunda îngrijorare cu privire la modul în care sistemul de învățământ superior românesc tratează o problemă precum plagiatul. Lipsa de integritate academică, indiferent că discutăm la nivel individual, al anumitor cadre universitare, studenți sau studenți-doctoranzi, respectiv la nivel instituțional, al consiliilor, comisiilor și altor structuri cu responsabilități în acest domeniu, duce la o deteriorare constantă și greu remediabilă a imaginii învățământului superior din România, în plan extern.

ANOSR urmărește ca prin acest studiu să creioneze o imagine de ansamblu asupra plagiatului și lipsei de integritate la nivel academic în România. Scopul nostru nu a fost acela de a demoniza anumiți profesori, politicieni sau alte categorii sociale. Din contră, cunoaștem foarte bine că și studenții sunt, din păcate, părtași în cadrul aceluiași sistem și că unii dintre ei adoptă practici similare, urmând modelele pe care le observă în societate, în contextul în care nu există mecanisme care să combată și să prevină aceste fenomene. Totuși, o schimbare nu poate veni fără un imbold.

În ultimele luni, subiectul plagiatelor și lucrărilor „ *produse la comandă*” a acaparat mai mult sau mai puțin agenda publică în domeniul educației. În ciuda acestui fapt, nici până în prezent nu au fost dezvoltate la modul cel mai real și funcțional, mecanisme de prevenție sau control eficiente.

Considerăm că activitatea de prevenire și educare în acest sens constituie cea mai la îndemână și ușor realizabilă soluție în vederea limitării acestui fenomen. În paralel, facem apel la cadrele didactice să contemple preț de câteva secunde și să se realizeze o introspecție privitoare la activitatea lor. Combaterea plagiatului în rândul studenților, prin mijloacele prezentate mai jos, reprezintă, fără doar și poate, unul dintre principalii piloni pe care ar trebui să se așeze strategia MENCȘ în acest mandat.

Având în vedere situația descrisă, considerăm că problemele de integritate academică din sistemul de învățământ superior din România se pot aplană doar în urma unor măsuri energice. Situația școlilor doctorale românești contribuie în mod negativ la perpetuarea acestei stări și consolidează o cultură a plagiatului. Prin urmare, **Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România (ANOSR) propune următoarele:**

1. *Respectarea Legii Educației Naționale, evaluarea școlilor doctorale și clarificarea cadrului legal în acest domeniu*
 - a. Clarificarea prevederilor privind modul în care funcționează școlile doctorale. Monitorizarea și evaluarea acestora trebuie realizată în baza unei metodologii mai clare, care să conțină un capitol însemnat referitor la problemele de integritate și etică academică.
 - b. Reanalizarea cu toți membrii comunității academice și readoptarea *Codului studiilor universitare de doctorat*. Prevederile acestuia sunt mult prea vagi și se impune ca acest document să conțină chestiuni mai concrete. Spre exemplu, cuvântul „*plagiat*” apare doar de șase ori, în cadrul unor articole a căror

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

formulare este asemănătoare. Acest cod ar trebui să conțină și un capitol destinat problemelor de etică universitară, fiind necesar un set de valori comune în această problemă, care poate fi extins ulterior de fiecare instituție de învățământ superior, în baza autonomiei universitare.

- c. Activitatea grupului de lucru în vederea *clarificării cadrului instituțional și normativ privind controlul calității tezelor de doctorat* să devină transparentă. Concluziile acestui grup să țină cont de propunerile pe care membrii comunității academice le transmit.
 - d. Procesul de evaluare al școlilor doctorale să debuteze cel mai târziu în primăvara anului 2016, pentru a se putea finaliza într-un timp cât mai scurt. Considerăm că Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământului Superior (ARACIS) este autoritatea cea mai competentă să gestioneze acest proces, având infrastructura necesară pentru derularea unor procese de evaluare.
 - e. Înăsprirea condițiilor privind abilitarea conducătorilor de doctorat și evaluarea acestora periodic, în conformitate cu exigențele internaționale în domeniu, de comisii din care să facă parte și evaluatori străini.
2. *Transferul de responsabilitate privind răspunderea pentru acordarea tuturor titlurilor universitare*
- a. Considerăm necesar că instituțiile de învățământ superior care se constituie în IOSUD să își asume responsabilitatea pentru conținutul tezelor de doctorat și pentru procesul care a stat la baza redactării acesteia. Universitățile vor avea dreptul de a retrage orice titlu universitar, în baza unei argumentări temeinice.
 - b. Constituirea unui consiliu/comisii, sau restructurarea uneia deja existente, care să fie independent/ă și care să se bucure de o autoritate morală și un prestigiu academic incontestabil, care să evalueze posibilele cazuri de plagiat și care să beneficieze de mecanisme legale prin care să poată obliga universitățile să retragă titlul de licențiat, absolvent de master sau doctor, în cazul în care consiliul la care facem referire va da un verdict în acest sens. Procedura de selecție a membrilor comisiei/consiliului trebuie să fie una clară și explicită, urmând ca principalii actori în domeniul educațional să fie consultați.
3. *Introducerea unor sancțiuni extrem de aspre pentru abaterile privind integritatea academică*
- a. Suspendarea dreptului de funcționare pentru orice școală doctorală în care a fost depistat un caz de plagiat, voluntar, până la clarificarea situației.
 - b. Desființarea școlilor doctorale în care au fost înregistrate cel mult trei cazuri de plagiat dovedite. IOSUD din acea universitate nu va mai avea dreptul de a organiza o școală doctorală în acel domeniu timp de cinci ani.

ANOSR este membru în:

European
Students'
Union

Consiliul
Tineretului din
România

Alianța pentru o
România
Curată

facebook.com/anosr.ro

office@anosr.ro

www.anosr.ro

Calea Plevnei nr. 61,
camera 12-13, sector 1,
București, 010223

- c. Excluderea definitivă din comunitatea academică a celor care au fost găsiți vinovați că au plagiat, precum și a coordonatorilor care au supervizat și girat redactarea lucrărilor.
 - d. Returnarea de către persoanele dovedite că au plagiat a tuturor sumelor obținute din sporuri sau promovarea profesională datorată unei lucrări academice plagiare.
4. *Transparentizarea și îmbunătățirea activității consiliilor care au prerogative privitoare la etică și integritate academică*
- a. Analiza activității și relevanței CNECSDTI, CNATDCU și CEMU, în contextul în care se simte necesitatea unei restructurări sau chiar desființări a unor structuri. Spre exemplu, activitatea CEMU nu este publică și nu există date despre acestea. În acest context, responsabilitățile acestui consiliu ar putea fi transferate către CNECSDTI sau CNATDCU.
 - b. Selectarea membrilor CNECSDTI, CNATDCU și CEMU în baza unor criterii de competență și a unui comportament impecabil în ceea ce privește respectarea normelor de etică. Acest proces trebuie deconectat de la orice influență politică, astfel încât componența sau structura să nu poată fi modificată prin ordin de ministru. Soluția propusă de noi este aceea de a desemna membri acestor structuri printr-un concurs public, unde evaluatorii să fie atât reprezentanți ai tuturor partenerilor educaționali relevanți, cât și experți internaționali care se bucură de un renume și o reputație academică ireproșabilă.
 - c. Publicarea tuturor informațiilor referitoare la activitatea acestor autorități pe site-ul lor. Realizarea unui site pentru CEMU unde să fie postate informații despre activitatea și deciziile acestui consiliu.
 - d. Este vital pentru buna funcționare a comisiei ca din fiecare dintre aceste structuri să facă parte cel puțin un student-doctorand, la propunerea federațiilor naționale studentești care și-au asumat reprezentarea acestei categorii și care au depus o activitate consistentă în acest sens
5. *Dezvoltarea unor mecanisme instituționale care să prevină și să depisteze plagiatul prin intermediul unor programe educaționale*
- a. Integrarea elevilor din anii terminali ai învățământului preuniversitar în cadrul acestui proces. Aceștia vor fi informați cu privire la probleme de etică intelectuală/academică, în cadrul orelor de dirigiență și discipline socio-umane (ex. filosofie).
 - b. Încurajarea elevilor și studenților să utilizeze software-uri de depistare a plagiatului, în scop preventiv, pentru a-și verifica lucrările. Acestea trebuie să fie puse la dispoziție, fie de către MENCȘ, fie de către universități, în regim gratuit. De asemenea, într-un program pilot, vor fi implementate aceste software-uri în cadrul liceelor, pentru a se vedea eficiența lor și modul în care

- se raportează elevii și profesorii din învățământul preuniversitar la aceste mecanisme de prevenire a fraudei academice.
- c. Elaborarea unei metodologii-cadru pentru prevenirea, depistarea și sancționarea plagiatelor de către universități, în cazul altor lucrări decât cea de doctorat.
 - d. Introducerea unor cursuri de etică și scriere academică obligatorii pentru toți studenții, indiferent de programul de studii urmat, care să se desfășoare în anul I, semestrul I.
6. Realizarea unei platforme online care să înglobeze informațiile privitoare la școlile doctorale, precum și materiale informaționale cu privire la plagiat, scriere academică, respectiv etică și deontologie profesională în mediul universitar.
- a. Platforma urmează să conțină toate lucrările de **licență, masterat și doctorat** realizate în universitățile acreditate din sistemul de învățământ superior românesc, fără ca autorii acestor lucrări să cedeze proprietatea intelectuală asupra acestor lucrări.
 - b. În cadrul platformei să fie integrat un soft antiplagiat care să fie racordat la multiple baze de date internaționale (modelul ANELIS+) în vederea realizării unei interogări cât mai aprofundate. De asemenea, portalul să conțină și rapoarte ale acestui soft referitoare la lucrările studenților, indiferent dacă sunt de licență, master sau doctorat.
 - c. Această platformă va putea fi accesată în mod gratuit și va conține și informații detaliate despre conceptul de etică și deontologie universitară. Cei interesați vor putea descărca resurse educaționale în acest domeniu.
7. *Eliminarea posibilității deținuților de a mai putea elabora lucrări științifice în vederea eliberării condiționate înaintea termenului, respectiv sancționarea celor implicați în acest proces și care au dat dovadă de rea-credință (edituri, cadre didactice)*
- a. Abrogarea art. 96, alin. (1), lit. f) al Legii nr. 254 din 19 iulie 2013.
 - b. Retragerea acreditării CNCSIS pentru editurile care au publicat lucrări lipsite de orice valoare științifică.
 - c. Excluderea din sistem a cadrelor didactice care au girat din punct de vedere academic pentru deținuții în cazul a căror lucrări s-a demonstrat o fraudă.